

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n lausunto sivistysvaliokunnalle koronasta johtuvien rajoitusten vaikutuksista kulttuuri- ja taidealaan.

VIITE: Valiokunnan epävirallinen kuuleminen tiistaina 23.2. klo 8.

KULTA ry on huolissaan koronasta johtuvien rajoitusten vaikutuksista lapsiin

KULTA ry kiittää sivistysvaliokuntaa kulttuuri- ja taidealan puolustamisesta ja alan tilanteeseen monipuolisesta perehtymisestä läpi koko kaikille vaikean korona-ajan. KULTA ry on Tapahtumateollisuus ry:n perustajajäsen ja sen edunvalvontatyöryhmän puheenjohtaja. Kiitämme sitä, miten uutta tapahtuma-alan edunvalvojaa on kuultu. Tässä lausunnossa KULTA ry kiinnittää valiokunnan huomion kohderyhmistämme kauaskantoisimpaan ja tärkeimpään eli lapsiin ja nuoriin, jotka muutenkin kuuluvat rajoituksista pahimmin kärsineisiin väestöryhmiin. Lausunnon lopuksi tuomme esiin elokuva-alan erityishuolet, jotka ovat ehkä jääneet hieman sivuun koronapoliittisessa keskustelussa, vaikka ovatkin hallituksen luovan talouden tiekartan toinen painopisteistä musiikkibisneksen lisäksi.

Lapset ja nuoret jääneet vaille yhdenvertaisia kulttuuri- ja taidekokemuksia

Kulttuuri- ja taidealalla yhdenvertaisuutta edistetään nimenomaan kulttuurin ja taiteen saavutettavuutta lisäämällä, jotta alan tuoma lumovoima, henkinen rikkaus, hyvinvointi, terveys ja kognitiivisten valmiuksien paraneminen olisivat tasa-arvoisesti kaikkien elämässä. Koronasta johtuvat rajoitukset ovat merkittävästi laskeneet paitsi kulttuurin ja taiteen saatavuutta, myös sen yhdenvertaista saavutettavuutta.

Viime vuonna museoiden kävijämäärät laskivat 42% (3,2 miljoonaa käyntiä vrt. 2019). Kävijämäärä laski erityisesti ilmaiskävijöissä (-52%), jossa suurimpana yksittäisenä ryhmänä ovat koululaiset sekä syystä tai toisesta ilmaistapahtumia/päiviä hyödyntävät kävijät (usein syy on sosiaalinen). Ilmaistapahtumia ja ryhmäopastuksia ei ole pystytty järjestämään. Pahimmat vaikutukset museoalallakin osuvat siis siihen kohderyhmään, joka muiltakin osin kärsii koronasta eniten.

Taidetestaajia lukuun ottamatta lähes kaikki kouluissa tapahtuva kulttuuri- ja taidetoiminta on jäissä. Tasa-arvoinen kulttuurikokemus siis maastamme puuttuu. Taiteen harrastajat ja opiskelijat taiteen perusopetuksen puolella ovat toki toimintaa jatkaneet rajoitukset huomioiden. Lastenkulttuuritoiminnan perustaa ovat myös perheiden työpajat, ja lasten osallistumisen lisäksi perheet ovat jääneet ilman tätä tekemistä ja kohtaamisia. Lastenkulttuuritoimijat viestivät huolta lasten ja nuorten syrjäytymisriskin kasvusta ja siitä, että yksi sukupolvi jää tärkeässä ikävaiheessa vaille tarvitsemaan kulttuurikasvatusta.

Kaikille, mutta erityisesti lapsille ja nuorille, aito kohtaaminen on edellytys taiteen ja kulttuurin merkityksen oivaltamisen näkökulmasta. Kun taidekasvatuksen yksi tärkeä tavoite on mahdollistaa tuo kohtaaminen ja sitä kautta rakentaa ehkä koko elämän mittainen voimavara, ei se lähde syntymään etäkohtaamisilla.

Ruudut valloittavat lasten ja nuorten arkea jo muutenkin isosti. Toki sitä kautta on mahdollista saada upeita elämyksiä ja oivalluksia.

Taidekasvatuksella voidaan luoda paitsi nykyhetken voimavaroja myös rakentaa tulevaisuuden taidesuhteita. Vaikka esimerkiksi Konserttikeskus lähtenyt toteuttamaan live-konserttien sijasta etäpaketteja, kokemus jää lapsen ja nuoren näkökulmasta kokemus väistämättä valjummaksi, etäiseksi. Tämä näkyy myös opettajien kautta tulleissa palautteissa: ”Kiitos että teette edes jotakin, mutta liveä on ikävä”. Normaalivuotena Konserttikeskus toteuttaa kouluissa ja päiväkodeissa 1200-1500 konserttia ja muuta tilaisuutta, joilla tavoitetaan noin 150 000 lasta ja nuorta. Nyt vuonna 2020 tehtiin 485 livekonserttia, joilla tavoitettiin noin 47 000 lasta ja nuorta. Eli voi sanoa, että n. 100 000 kohtaamista elävän musiikin kanssa on jäänyt toteutumatta.

KULTA ry pyytää valiokuntaa kiinnittämään huomiota lasten ja nuorten perusoikeuteen saada ilmaista itseään ja kokea kulttuuria ja taidetta.

Myös taiteen perusopetuksen oppilaitoksista tulee nyt huolestuttavaa viestiä siitä, että oppilaita on lopettanut harrastuksensa. Perheet pitävät tilannetta niin epävarmana, että etteivät ole vuoden alusta lähtien enää ilmoittaneet lastaan harrastukseen. Nyt on haasteena saada nämä lapset uudelleen mukaan, kun ilmoittautumiset keväällä ensi syksyn ryhmiin alkaa. Kun soittotunnit ovat kerran päättyneet, uudelleen aloittamiseen on kasvanut kynns.

Toinen viesti, joka tulee etenkin taiteen perusopetukseen osallistuneiden nuorten taholta, on se, että ollaan todella väsyneitä etäilyyn. Ongelmat alkavat kasaantua nyt myös niiden keskuudessa, jotka pärjäsivät ennen koronaa oikein hyvin. Mutta aina on jotain positiivistakin: käsi- ja taideteollisuutta edustava Taitoliitto iloitsee neuloosista, joka on tarttunut myös nuoriin!

Koronasta johtuvien rajoitusten vaikutuksia elokuva-alaan

Elokuva on Suomen suosituin kulttuuriharrastus, joten sen puute näkyy useimpien suomalaisten, etenkin nuorten, arjessa. Kymmenien pienten paikkakuntien elokuvateattereita uhkaa lopullinen sulkeminen.

Elokuvateattereiden lipputulomenetykset viime vuonna olivat yli 52 miljoonaa euroa ja tänä vuonna jo 22 miljoonaa euroa. Elokuvateatterien tuloutus elokuvalevittäjille ja levittäjien tuloutus elokuvatuottajille on pudonnut samat 54 prosenttia ja siten koko ala on suurissa vaikeuksissa. Suomen elokuvasäätiön viesti teille on, että kokonaisuutena kaikkein eniten alaa helpottaisi, jos elokuvateatterit saataisiin auki edes viime syksyn rajoituksilla. Toissijaisesti valtion pitäisi myöntää riittävästi tukea realisoituneiden tappioiden kattamiseksi, jotta alan yhtiöt pysyisivät pystyssä.

Helsingissä 22.2.2021

Rosa Meriläinen
pääsihteeri